

UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljournal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljournal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 4

Published: 30.04.2025
<https://universaljournal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR
CROSSREF (OAK BAZA)
ZENODO
OPEN AIRE
EUROPUB
RESEARCHGATE (OAK BAZA)
SJIF

GUIDO D'AREZZO VA UNING NOTA YOZUVI

Ravshanbekova Zaxro
Andijon davlat universiteti
Uzbekistan
adu@edu.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'рта asr musiqa ilmining buyuk namoyandasi — Guido d'Arezzo faoliyati va u tomonidan yaratilgan nota yozuvi tizimi haqida so'z yuritiladi. Maqolada uning nota nomlarini yaratish jarayoni, hexachord tizimi, va musiqani yozib olishni soddalashtirgan "Guidoning qo'li" usuli haqida batafsil ma'lumot beriladi. Ushbu yondashuvlar nafaqat o'z davrida, balki keyingi asrlar davomida ham musiqa nazariyasining asosi bo'lib xizmat qilgan.

Kalit so'zlar: Guido d'Arezzo, nota yozuvi, o'рта asr musiqasi, ut queant laxis, hexachord tizimi, do re mi fa sol la, musiqa nazariyasi, guidoning qo'li, mutatsiya (musiqadagi o'tish), micrologus, benedikt rohibi, g'arbiy musiqa tizimi, musiqa ta'limi, nota nomlari tarixi, musiqa pedagogikasi.

Аннотация: В статье рассматривается творчество Гвидо д'Ареццо, великого представителя средневекового музыкознания, и созданная им система нотной записи. В статье подробно описывается процесс создания названий нот, система гексахорда и метод «руки Гвидо», упростивший нотную запись. Эти подходы легли в основу теории музыки не только в свое время, но и на протяжении последующих столетий.

Ключевые слова: Гвидо д'Ареццо, нотная запись, средневековая музыка, ut queant laxis, система хакорд, do re mi fa sol la, теория музыки, рука Гвидо, мутация (переход в музыке), микрологус, монах-бенедиктинец, западная музыкальная система, музыкальное образование, история названий нот, музыкальная педагогика.

Abstract: This article discusses the work of Guido d'Arezzo, a great figure in medieval musicology, and the system of musical notation he created. The article provides detailed information about his process of creating note names, the hexachord system, and the "Guido's hand" method that simplified the recording of music. These approaches served as the basis of music theory not only in his time, but also in subsequent centuries.

Keywords: Guido d'Arezzo, musical notation, medieval music, ut queant laxis, hexachord system, do re mi fa sol la, music theory, Guido's hand, mutation (transition in music), micrologus, Benedictine monk, Western music system, music education, history of note names, music pedagogy.

Language: Uzbek

Citation: Ravshanbekova , Z. (2025). GUIDO D'AREZZO AND HIS NOTATION. Universal International Scientific Journal, 2(4), 303–307. Retrieved from <https://universaljournal.uz/index.php/jurnal/article/view/1757>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15351942>

Copyright © 2025 by author(s) and Scientific Research Publishing Inc. This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Kirish.

Musiqqa insoniyat madaniyatining ajralmas qismidir. U qadim zamonlardan beri nafaqat ijro, balki og'zaki tarzda eslab qolish orqali avlodan-avlodga o'tib kelgan. Biroq yozuvsiz musiqani saqlab qolish mushkul bo'lgan. XI asrda yashagan italyan rohibi Guido d'Arezzo bu muammoni anglab yetib, musiqani yozib olishga xizmat qiluvchi nota tizimini ishlab chiqdi. Bu yondashuv musiqqa ta'limida tub burilish yasadi. Ushbu maqolada aynan ushbu tizimning yaratilishi, rivoj va ahamiyati haqida batafsil so'z yuritiladi.

1. Guido d'Arezzo hayoti va faoliyati.

Guido d'Arezzo XI asr boshlarida hozirgi Italiya hududida joylashgan Arezzo shahri yaqinida tug'ilgan. Aniq tug'ilgan yili noma'lum bo'lsa-da, u 991–992 yillar atrofida tavallud topgani taxmin qilinadi. Yoshligidan diniy muhitda tarbiya topgan Guido benedikt rohibi sifatida xizmat qilgan va diniy marosimlarda kuylanadigan ilohiy qo'shiqlarning tahliliga chuqur e'tibor bergan. U faoliyatining dastlabki yillarini Pomposadagi Avliyo Pompeyan monastirida o'tkazgan. Bu yerda u cherkov kuylari — gregorian qoriqlari (choral)ni mukammal o'rganib, ularni og'zaki emas, yozma tarzda o'rgatishning samarali yo'llarini izlashga kirishgan. Aynan shu monastirda Guido musiqqa

nazariyasining amaliy muammolari bilan chuqur shug'ullangan va o'zining yirik ilmiy g'oyalari ishlab chiqqan. Guido o'z ishlarida asosan musiqa o'qitish metodikasiga e'tibor bergan. U yozgan "Micrologus" nomli risola o'z zamonasida muhim musiqa qo'llanmasi bo'lgan. Bu asar Rim Papasi tomonidan ham qadrlangan va Guido 1028 yilda Papa tomonidan Arezzo shahriga taklif etilgan. Shu davrda u o'zining eng mashhur g'oyalari — nota tizimi, hexachord va "Guidoning qo'li" ni ommaga tanishtirdi. Guido ko'plab talabalar tayyorlagan bo'lib, ularning ko'pchiligi keyinchalik Yevropa bo'ylab musiqa o'qituvchisi sifatida faoliyat yuritgan. Bu orqali Guidoning ta'siri keng tarqaldi va Yevropa musiqa madaniyatining poydevorini yaratishda muhim o'rin egalladi.

2. Nota yozuv tizimining yaratilishi va rivoji.

Guido d'Arezzo musiqaning yozma shaklini yaratish bo'yicha tarixda ilk bor tizimli yondashuvni joriy qilgan olimlardan biridir. U nota yozuvini soddalashtirish va uni o'qitishni osonlashtirish maqsadida ilgari mavjud bo'lgan og'zaki va noaniq belgilar o'rniga aniq grafik belgilar, chiziqlar va tovush balandligini bildiruvchi tizim ishlab chiqdi.

Chiziqli nota yozuvi tizimi.

Guido ilgari ishlatilgan neuma deb ataluvchi belgilar tizimini takomillashtirdi. Neumalar notaning yo'nalishini bildirsa-da, ularning aniq balandlik (intonatsiya) qiymatlari bo'lmagan. Guido bu kamchilikni bartaraf etish maqsadida to'rt chiziqli nota yozuvini ishlab chiqdi. Bu tizimda: Har bir gorizontall chiziq va oraliq ma'lum bir tovush balandligini ifodalaydi. Nota belgilarining qayerga

joylashganiga qarab, musiqachilar notani to'g'ri kuylay oladilar. U G harfidan olingan sariq chiziq orqali sol notasi uchun asos yaratdi va bu bugungi g-kalitning ajdodi hisoblanadi. Bu tizim hozirgi kunda foydalanilayotgan besh chiziqli zamonaviy nota yozuviga asos bo'lib xizmat qildi.

Nota nomlarining shakllanishi.

Guido yana bir muhim yangilik — notalarga nom berish tizimini joriy etdi. U Rim katolik cherkovida mashhur bo'lgan "Ut queant laxis" deb nomlangan g'azalning har bir satrining birinchi bo'g'inini asos qilib oldi: Ut queant laxis, Resonare fibris, Mira gestorum, Famuli tuorum, Solve pollute, Labii reatum. Shu tarzda 6 ta nota — Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La shakllantirildi. Keyinchalik "Ut" tovushi talaffuzda og'ir bo'lgani uchun "Do" bilan almashtirildi. Yettinchi nota — Si esa "Sancte Ioannes" so'zlarining bosh harflaridan olingan. Ushbu nomlash tizimi musiqani eslab qolishni va yozib olishni juda yengillashtirdi. Bu bugungi "do-re-mi" tizimining to'liq asosini tashkil qiladi.

3. Hexachord tizimi va "Guidoning qo'li".

Guido d'Arezzo nafaqat nota yozuvini yaratdi, musiqani o'qitish va yodlashni soddalashtiruvchi metodikalarni ham ishlab chiqdi. Ulardan eng mashhurlari — hexachord tizimi va "Guidoning qo'li" usuli bo'lib, ular o'rta asr musiqiy pedagogikasining asosiga aylandi.

Hexachord tizimi.

Hexachord (yunonchada "olti tovush") — bu ut (do), re, mi, fa, sol, la notalaridan iborat bo'lgan oltinotalik tovushlar qatori bo'lib, Guido tomonidan musiqani strukturaviy tarzda o'rgatish uchun taklif

etilgan. Bu tizim quyidagi asosiy turlarga bo'lingan edi:

Natural hexachord — C notadan boshlanadi: C–D–E–F–G–A

Hard hexachord — G notadan boshlanadi: G–A–B–C–D–E

Soft hexachord — F notadan boshlanadi: F–G–A–Bb–C–D

Bu tizim orqali Guido talabalarga intervallarni to'g'ri kuylashni va tovush balandliklarini eslab qolishni o'rgatgan. Har bir hexachord ichida mi–fa intervali yarim tonli bo'lgan, bu tovushlar o'rtasidagi farqni eslatib turuvchi muhim belgidir.

Shuningdek, bu tizim orqali mutatsiya (bir hexachorddan boshqasiga o'tish) usuli joriy qilindi. O'quvchi nota ketma-ketligini bir hexachord ichida kuylay olmaydigan bo'lsa, u boshqa hexachordga o'tish orqali tovushni davom ettirardi.

“Guidoning qo'li” usuli.

Guido talabalarining hexachord tizimini eslab qolishini yanada yengillashtirish maqsadida "Manus Guidonis" — ya'ni “Guidoning qo'li” deb ataluvchi metodik vositani ishlab chiqqan. Bu usulda insonning chap qo'li pedagogik diagramma sifatida ishlatilgan: Barmoqlar, kaft va qo'lning har bir bo'lagi ma'lum bir notani ifodalagan. Ustozlar o'quvchilarga og'zaki ko'rsatmalar bilan emas, balki qo'l ko'rsatkichlari orqali qanday nota kuylash kerakligini bildirganlar. Har bir hexachordga mos joylar qo'lda belgilangan, bu esa talabalarga nota joylashuvini tezda eslab qolishga yordam bergan. Bu yondashuv vizual yodlash texnikasining ilk shakllaridan biri bo'lib, o'rta asr musiqiy pedagogikasida inqilobiy yondashuv bo'lgan.

Xulosa.

Guido d'Arezzo musiqiy tafakkur va ta'lim tarixida tub burilish yasagan buyuk mutafakkir va amaliyotchidir. U tomonidan yaratilgan nota yozuvi, hexachord tizimi va “Guidoning qo'li” metodikasi nafaqat o'rta asr Yevropa musiqiy madaniyatining shakllanishida, balki keyingi davrlardagi musiqa nazariyasi va pedagogikasining rivojida ham asosiy omil bo'lgan. Aynan uning sa'y-harakatlari tufayli musiqani og'zaki ravishda emas, balki yozma shaklda saqlash, o'rganish va keng ommaga yetkazish imkoniyati yuzaga keldi. Guido ilgari surgan chiziqli nota yozuvi va do-re-mi tizimi bugungi kunda ham barcha G'arbiy musiqa tizimlarining ajralmas asosi bo'lib xizmat qilmoqda. Uning ijodida ko'zga tashlanadigan yana bir muhim jihat — bu musiqani tizimli ravishda o'rgatish va har bir tovushga nazariy asos yaratishga intilishidir. Bu yondashuv Guido d'Arezzo shaxsini nafaqat amaliyotchi musiqachi, balki yirik nazariyotchi sifatida ham tarixda abadiylashtirdi. Hexachord tizimi orqali u musiqaning ichki qonuniyatlarini ochib berdi, “Guidoning qo'li” esa eslab qolish va yod olishda inqilobiy pedagogik yondashuv bo'lib xizmat qildi. Shu boisdan, Guido d'Arezzo nafaqat o'z zamonasining, balki butun musiqa tarixining eng buyuk islohotchilaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Zamonaviy musiqa o'qitish tizimlari, nota yozuvi va kuylarni o'rganish usullari bugungi kunda ham Guido d'Arezzo merosidan ilhom oladi. Uning ilmiy izlanishlari, metodikasi va musiqiy qarashlari insoniyat madaniy taraqqiyotiga beqiyos hissa qo'shdi. Ushbu maqolada o'rganilgan tarixiy faktlar va nazariy tahlillar ushbu buyuk shaxsning musiqiy

taraqqiyotdagi beqiyos o'rnini yana bir bor namoyon etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Guido d'Arezzo. *Micrologus de disciplina artis musicae*. (Taxminan 1025–1026).
2. Hoppin, R. H. *Medieval Music*. New York: W. W. Norton & Company, 1978.
3. Apel, Willi. *Gregorian Chant*. Indiana University Press, 1958.
4. Taruskin, Richard. *The Oxford History of Western Music: Volume 1 – The Earliest Notations to the Sixteenth Century*. Oxford University Press, 2005.
5. Crocker, Richard L. *An Introduction to Gregorian Chant*. Yale University Press, 2000.
6. Hughes, Andrew. *Medieval Manuscripts for Mass and Office: A Guide to Their Organization and Terminology*. University of Toronto Press, 1982.
7. Dahlhaus, Carl. *Foundations of Music History*. Cambridge University Press, 1983.
8. Сафаров, III.III. *Musiqa nazariyasi asoslari*. Toshkent: "O'qituvchi" nashriyoti, 2005.
9. Abdurashidov, H. *Yevropa musiqa san'ati tarixi*. Toshkent: "G'afur G'ulom" nashriyoti, 2012.
10. Britannica Encyclopedia. "Guido of Arezzo" – <https://www.britannica.com/biography/Guido-of-Arezzo>